

Referat af det fælles årsmøde i forbrugergrupperne i PenSam Pension den 30.03.2022 på Hotel Svendborg

Kost og Service

Tilstede

Berit Jacobsen
Inge Holk Rasmussen
Josephine Arrild McGhie
Mette Vallentin
Pia Heidi Nielsen

Afbud fra

Adnan Bouhidour
Irene Holmstrøm
Jesper Frankfurth-Nielsen
Kim Lindby
Laila Nymann Vorm
Liselotte Nielsen
Pia Jørgensen (suppleant)
Rasmus Christiansen
Torben Holmager
Yee-Mei (Mimi) Bargejani
Stig Dalkvist

Teknik og Service

Tilstede

Brian Vittrup
Finn Haarby Karlsen
Henrik Olesen (suppleant)
Jakob Tidemann
Jan Karvig
Kim Walther Andreasen
Søren Steffensen
Thomas Bruckner

Afbud fra

Claus Windfeld
Lars Bo Larsen
Martin Nielsen

Pædagogisk Sektor

Tilstede

Bente Linnemann Nielsen
Casper Dahl Stenfelt
Elin Bundgaard
Gitte Hansen
Heidi Kristensen
Helle Stougård
Joan Karlsen
Joan Lindskov
Jonna Rønnest
Karen Munk Andersen
Kirsten Pauly Schmidt
Lilli Frederiksen
Mette Krohn Gade
Morten Nielsen
Pia Kristensen
Pia Ludvigsen
Pia Lundby
Randi Sommer Albæk
René Meyrowitsch
Sonja Nielsen
Susanne Walther Andreasen
Søren Kofoed
Tina Westergaard
Tine Thordén
Viggo Dinesen

Afbud fra

Betina Engsig Hansen
Heidi Bryde
Inger Lise Jørgensen
Jette Almskou
Karen Birgitte Bach Hove
Karsten Wohlgemuth
Kim Henriksen
Kim Jane Boerskov Johnsen
Kristian Olsen
Kurt Schougaard Sørensen
Tenna Pflug

Tina Merete Jensen
Ullakia Broch

Social og Sundhed

Tilstede

Grethe Nielsen
Anette Aagaard
Anette Birket Pedersen
Anja Heidi Rosenlund
Anne Olesen
Anne Marie Stick
Annie Pilegaard
Ann-Marie Thomsen
Benny Gerhardt
Bo Smidt
Christina Ørnbjærg Jensen
Christina Bank
Conni Markusen
Dorrit Knudsen
Dorthe Lundgaard Nielsen
Elsebeth Bjørnkjær
Erik Mikkelsen
Frederik Kaufmann
Grethe Madsen
Hanne Germund Svendsen
Hans Jørgensen
Heidi Henriksen
Heidi Jensen
Heidi Teegen
Helle Andreasen
Helle Nielsen
Helle Sommer
Henriette Christiansen
Henrik Olesen (suppleant)
Inge Remonde
Jan Buch-Larsen
Jan Ulf Hansen
Janine Almy
Jannie Christensen
Jens Høyrup
Jens Mathiassen
Jesper Priskorn
Jørgen Friis Andersen
Kalthum Farah (suppleant)
Ken Asmus Pedersen
Ken Poulsen (suppleant)
Kim Hessellund Olsen

Kirsten Dybro Korf
Kirsten Nielsen
Kirsten Juul Thorup
Knud Erik Hansen (suppleant)
Leif Risgaard Jensen
Lisbet Gregersen
Lisbeth Damtoft Madsen
Lone Snedker
Margit Koch
Marianne Stausholm
Mette-Kirstine Saltoft Schelin Jensen
Michael Damm
Nihal Tükenmez
Palle Nielsen
Pia Levå
Pia Qvist
Sussie Brizarr
Søren Larsen (suppleant)
Tim Kristensen
Tina Juul Falkenberg
Torben Juul Larsen
Torben Klitmøller Hollmann
Trine Ørnskov
Vibeke Elise Jensen
Vibeke Haumann Jensen
Aase Quist Christensen

Afbud fra
Alice Brimo
Anja Warming
Annette Schmelling
Bente Mortensen
Bjarne Jensen
Bolette K. G. Hansen
Bärbel Harboe Dyhr
Carsten Olsen
Cathrine Rasmussen
Daniela Christensen
Jørn Jensen
Erik Vagner Nielsen
Gitta Kørschen
Gitte Schneider
Heidi Larsen
Henrik Lykke Kyed
Ib Baastrup
Iben Ilsø Nielsen
Irene Hjortshøj
Irene Møller Buus

Juliana Vélez Bedoya
 Mette Rohde
 Kurt Rudolph Vandborg
 Lene Mikkelsen
 Line Brøste
 Lisbeth Andreasen
 Marianne Petersen
 Michael Erik Jensen
 Robert Gerken
 Sille Solgaard Christensen
 Susanne Hillers
 Susanne Nielsen
 Tanja Knudsen

Tina Aas Oyarzo Borja
 Vivi Lone Andersen
 Wiam Akchi
 Wicky Jørgensen

 Til stede fra PenSam
 Torsten Fels
 Inge Schack
 Peter Høiberg
 Robin Kahr
 Julie Gjøtterup Andersen (referent)

Dagsorden for det fælles forårsmøde

1. Velkomst, valg af dirigenter og præsentation af dagens program
2. Forretningsstatus ved Torsten Fels
3. Pensionskronen i helhed, herunder kritisk sygdom
4. Drøftelser om fremtidens forbrugergruppesystem 2024-2028
5. Separate forbrugergruppemøder
6. Tilbage melding i plenum fra separate møder
7. Eventuelt og afslutning

1. Velkomst, valg af dirigenter og præsentation af dagens program

Torsten Fels bød velkommen til forårsmødet. Han præsenterede herefter dagens program og deltagerne fra PenSam fra blandt andet sekretariatet, pension, bank og forsikring.

Han gik herefter videre til den mere formelle del af mødet og indstillede forbrugergruppelædelsesmedlem i social- og sundhedssektoren, Palle Nielsen og formand for forbrugergruppeledelsen i pædagogisk sektor, Søren Kofoed som dirigenter for mødet. Forsamlingen valgte Palle Nielsen og Søren Kofoed som dirigenter.

Palle Nielsen indledte med at konstatere, at forsamlingen var lovligt indkaldt, idet forbrugergrupperne havde modtaget materialet tirsdag den 15.03.2022, og kravet om modtagelse 10 dage før var således opfyldt. Indkaldelsen har været annonceret på PenSam's hjemmeside fra mandag den 07.02.2022. Dagsordenen fremgik af indkaldelsen til årsmødet. Forårsmødet var således lovligt indkaldt.

Palle Nielsen tilkendegav herefter, at forbrugergrupperne er beslutningsdygtige, når over halvdelen af medlemmerne er til stede. Der var ved mødets afholdelse i alt 163 (to tomme valgkredse i pædagogisk sektor: Varde og Bornholm) medlemmer i forbrugergrupperne.

Der var 67 medlemmer til stede fra Social- og Sundhed

Der var 25 medlemmer til stede fra Pædagogisk

Der var 5 medlemmer til stede fra Kost og Service

Der var 8 medlemmer til stede fra Teknik og Service.

Der var således i alt 105 personer til stede ud af 163 mulige. Alle fire forbrugergrupper var således beslutningsdygtige.

Palle Nielsen gjorde opmærksom på, at mødet som sædvanlig blev optaget. Optagelsen slettes, så snart referatet er godkendt, og fristen for indsigelser er udløbet.

Konklusion

Forsamlingen valgte Palle Nielsen og Søren Kofoed som dirigenter.

2. Forretningsstatus i PenSam

Torsten Fels aflagde forretningsstatus for PenSam. Han indledte med en status på den økonomiske situation og de finansielle markeder, hvor Ruslands invasion af Ukraine har stor negativ påvirkning. Forventningerne til den økonomiske vækst på globalt plan var reduceret fra 4,3 procent til 3,3 procent. I Danmark var forventningerne til den økonomiske vækst ligeledes faldet fra 3,1 procent til 2,1 procent.

Torsten Fels forklarede videre, at renterne over en længere periode havde været lave, men at de nu er stigende.

Inflationen er også hurtigt opadgående, og der er forventninger om en inflation på globalt plan i 2022 på 7,5 procent, hvor den i marts 2020 var på 5,4 procent. I Danmark forventes inflationen at nå op på cirka 4,9 procent mod tidligere 1,7 procent. Inflationen er blandt andet drevet af stigende energi- og oliepriser og råvare- og fødevarerpriserne er ligeledes stigende.

I forhold til PenSam's eksponering mod Rusland frasolgte PenSam allerede i januar 2022 investeringer i russiske statsobligationer og i et enkelt statsejet selskab, da investeringerne var i strid med politik for ansvarlighed og risiko i investeringsforvaltningen. Torsten Fels forklarede videre, at rettidigheden betyder, at PenSam ikke har skullet tage store tab på frasalget af investeringerne.

Med hensyn til krigens betydning for medlemmernes pensionsopsparing forklarede Torsten Fels, at PenSam's gennemsnitsrenteprodukt betyder, at det er muligt at fastholde den udmeldte kontorente på 8,85 procent for fleksion. Han begrundede med, at det blandt andet er muligt, da PenSam kom økonomisk godt igennem coronapandemien. I 2021 blev afkastet i Fleksion på 14,4 procent, og kontorenten i 2022 er et udtryk for gennemsnittet af afkastet over de seneste 5 år. Torsten Fels bemærkede, at afkastet dags dato lå på -3,6 procent i Fleksion.

Torsten Fels gik herefter videre og fortalte om PenSam's særlige indsats i forhold til at få medlemmerne til at samle deres pensionsdepoter. Formålet er at give medlemmerne bedre overblik over deres opsparing og spare dem for administrationsomkostninger i flere pensionsselskaber. I 2021 havde indsatsen givet 100 mio. kr. netto ind i PenSam.

Herefter præsenterede Torsten Fels et udsnit af de bæredygtige aktiviteter, som PenSam havde arbejdet med i 2021. PenSam har blandt andet vedtaget et ambitiøst delmål om at reducere CO₂-udledning med 44 procent på tværs af tre udvalgte aktivklasser i 2025, omlagt kreditporteføljen til et mere klimavenligt benchmark og vedtaget en ny strategi for den danske ejendomsportefølje for mere bæredygtig byggeri og ejendomsdrift.

Torsten Fels gik videre til PenSam's pensionspolitiske arbejde i forbindelse med, at Pensionskommissionen snart kommer med sin rapport. Han forklarede, at offentliggørelsen af rapporten var blevet udskudt i lyset af krigen i Ukraine, og at man fra politisk side havde besluttet at bruge store dele af det økonomiske råderum til at øge forsvarsbudgettet, hvilket sandsynligvis påvirker og nuancerer dele af de forslag, som kommissionen ellers havde planlagt at fremlægge.

Torsten Fels betonedede, at man fra PenSam og FOA's side alligevel fortsætter det målrettede arbejde med at varetage medlemmernes interesser ved at sikre, at deres udfordringer i forhold til pension bliver tilgodeset i den efterfølgende politiske beslutningsproces. Konkret har PenSam og FOA planlagt møde med beskæftigelsesministeren og en række beskæftigelsesordførere efter påske 2022.

Torsten Fels præsenterede dernæst, at to gange i 2021 var PenSam's tilvalgsprodukter blevet præmieret. PenSam Forsikring modtog prædikatet 'bedst i test' af Forbrugerrådet Tænk på elbilforsikring og indboforsikring, og PenSam Bank blev kåret som den anden bedste bank i den årlige måling af MyBanker.

Torsten Fels orienterede om, at industriløsningen planlægges ibrugtaget i sensommeren 2022. Det betyder i samme ombæring, at PenSam overgår til en ny omkostningsstruktur og kollektiv sundhedsordning for alle indbetalende medlemmer. I forhold til administrationsomkostninger er beløbet nede på 341 kr. pr. forsikret medlem i 2021, hvilket er 50 kr. lavere sammenlignet med året før og 25 pct. lavere set over en periode på 5 år.

Herefter rundede Torsten Fels punktet af med en påmindelse om, at årets Velfærdens Talent 100 løber af stablen for 5. gang den 16.05.2022 i samarbejde med FOA og FOA-ungdom.

Palle Nielsen kvitterede for forretningsstatus og åbnede herefter for spørgsmål. Der var ingen spørgsmål, men flere kvitterede for en god gennemgang, herunder de fortsat faldende administrationsomkostninger og PenSam's rettidighed i forhold til frasalg af russiske statsobligationer og statsejede virksomhed.

Konklusion

Forbrugergrupperne tog punktet forretningsstatus af PenSam til efterretning.

3. Pensionskronen i helhed, herunder kritisk sygdom

Torsten Fels indledte med at forklare, at punktet var en optakt til årsmødet i november 2022, hvor temaet er et servicetjek af hele pensionskronen med det formål at drøfte alderspensionen og de dækninger, som følger med.

Torsten Fels indledte med en status på, hvordan pensionskronens indretning ser ud på nuværende tidspunkt. 72 procent går til alderspension, 19 procent går til forsikringsdækninger, 8 procent til am-bidrag og 1 procent til omkostninger. Han fremhævede, at andelen til forsikringsdækninger var gået fra 15 procent til 19 procent i perioden 2020-2022, blandt andet på grund af den velkendte stigning i tilkendelser af førtidspension, herunder særligt seniorpensionen.

Torsten Fels gav herefter et kort indblik i nogle de særlige karakteristika for PenSam's medlemmer.

Han viste udviklingen i tilkendelser af førtidspensioner fra 2012-2021. I 2020 og 2021 lå antallet af tilkendelser markant højere end tidligere med cirka 1.600 årlige førtidspensioneringer grundet introduktionen af seniorpensionen.

Derudover er PenSam's medlemmer overrepræsenteret i statistikkerne, når det handler om deltidsansættelser, fleksjobbere og optag i en sen alder. I PenSam arbejder hvert tredje medlem på deltid, 5 procent har et fleksjob og i aldersgruppen 55-60 år ses det højeste optag af nye medlemmer næstefter den gruppe, som bliver optaget inden de fylder 30 år. Det betyder tilsammen, at PenSam's medlemmer består af flere skrøbelige liv med dårligere helbred, hvilket påvirker kollektivet.

Torsten Fels forklarede, at PenSam har igangsat et større analysearbejde af pensionskronen, blandt andet i forhold til, hvilke produkter vi udbyder, hvordan de anvendes, og hvordan de er indrettet sammenlignet med markedet. Analysearbejdet skal danne grundlag for servicetjekket af pensionskronen ved årsmødet 2022.

Forsikring ved visse kritiske sygdomme

Herefter gik Torsten Fels videre til en status på forsikring ved visse kritiske sygdomme.

Han forklarede, at der i kritisk sygdom-produktet hele tiden arbejdes med at finde den rette balance mellem at indfri medlemmernes forventninger til at få dækket kritisk sygdom og holde præmieniveauet stabilt, så det ikke går ud over aldersopsparringen.

Torsten Fels præsenterede de styrende principper, der bruges til at opnå denne rette balance. Det var branchekonformitet, overensstemmelse med den medicinske udvikling, stabilt præmieniveau og forståelige diagnosebetingelser. I forlængelse heraf præsenterede han de "værktøjer", som PenSam anvender til at efterleve de styrende principper. Det var at hente viden og læring i klagestatikken, afvisningsstatikken, kundesresponsen, undgå subjektivitet i diagnosebetingelser og vurderinger og medlemskabet hos Helbred og Forsikring.

Dernæst præsenterede Torsten Fels en oversigt over flere større og mindre forbedringer af produktet, der var foretaget over de seneste 5 år. Blandt andet at andengangs kræft af samme sygdomstype nu

dækkes. Han bemærkede, at trods forbedringerne er præmieniveauet holdt stabilt over perioden på de 5 år og ligger i 2022 på 79 kroner om måneden.

Torsten Fels viste et overblik over udviklingen i andel afviste sager over de seneste 5 år, hvor afvisningsprocent i 2021 lå på 20 procent svarende til en femtedel. Til sammenligning lå den i 2017 på 32 procent.

Torsten Fels gik videre til en oversigt over de fire diagnoser, der i 2021 havde fyldt særligt meget i afvisningsstatikken, som er aortasygdom, hjerne- og hjernehindebetændelse, godartede svulster og slagtilfælde.

Diagnoserne er af den type, som per automatik lyder – og kan være – meget alvorlige at blive ramt af, hvorfor mange søger om erstatning. Årsagen til det høje afvisningsniveau skyldes blandt andet, at flere og flere lever "ukritisk" liv efter behandling grundet den medicinske udvikling. Slagtilfælde er den diagnose, hvor flest relativt set får afvist deres ansøgning. Afvisningsprocenten på slagtilfælde er dog løbende faldet over årene fra 55 procent i 2018 til 37 procent i 2021.

Kigges der på klagestatikken, havde der i 2021 været 36 klager. Det er en stigning på 5 klager sammenlignet med året før. Torsten Fels bemærkede, at PenSam ikke kender den præcise årsag til stigningen, men at der er stor opmærksomhed på stigningen. En tredjedel af klagerne i 2021 er koblet til diagnosen slagtilfælde. Det vil sige, at slagtilfælde er en af de diagnoser, som både fylder meget i afvisningsstatikken og klagestatikken.

I forlængelse heraf præsenterede Torsten Fels en oversigt over, hvordan PenSam mere konkret arbejder med at reducere både afvisninger og klager.

Torsten Fels rundede punktet om kritisk sygdom af ved at behandle det indkomne forslag fra et medlem om at tilføje den psykiske lidelse 'Bipolar lidelse' til diagnoselisten. Han forklarede, at man i PenSam anerkender, at bipolar lidelse for nogle kan udvikle sig til et kritisk forløb, men at sygdommen ikke vurderes at leve op til de styrende principper bag kritisk sygdom-produktet og derfor ikke ville blive tilføjet diagnoselisten.

Forsikring ved tab af erhvervsevne

Torsten Fels gav herefter en kort introduktion til forsikring ved tab af erhvervsevne efter tidligere forespørgsler blandt medlemmer i forbrugergrupperne.

På det kommercielle marked lægge præmien for forsikringen ved tab af erhvervsevne for de mere risikofyldte faggrupper på op til 4 procent af lønnen, hvilket i PenSam-regi ville svare til 12.000 kr. for et medlem med en indkomst på 300.000 kr.

Torsten Fels bemærkede, at tab af erhvervsevne-forsikring sker via en individuel lægelig vurdering af hvert tilfælde, hvilke ville gøre forsikringen meget administrativt dyr og kompliceret sammenlignet med at følge de offentlige tilkendelser af førtidspension, som PenSam gør i dag.

Torsten Fels bemærkede, at forsikring ved tab af erhvervsevne også vil blive belyst som led i servicetjekket af pensionskronen på årsmødet i november.

Et medlem stillede spørgsmål vedr. muligheden for at tilkøbe tab af erhvervsevne som individuelt forsikringsprodukt, hvortil Torsten Fels svarede, at det kræver en stor volumen af forsikringstagere, førend et forsikringselskab kan tilbyde en attraktiv præmiepris. Af den årsag er det sandsynligvis ikke muligt for PenSam Forsikring af udbyde tab af erhvervsevne-forsikring.

4. Drøftelse af fremtidens forbrugergruppesystem 2024-2028

Torsten Fels indledte punktet med at redegøre for baggrunden for, hvorfor et reformeret forbrugergruppedemokrati er nødvendigt.

Han forklarede, at siden forbrugergruppedemokratiet kom til verden i forbindelse med Aftale om Pension i 1991, havde rammerne om arbejdet ændret sig markant, hvorfor tiden var kommet til at reformere forbrugergruppesystemet og fremtidssikre det, så det matcher den virkelighed, vi står i. Forbrugerdemokratiets fremtidige rolle skal blandt andet ses i tæt sammenhæng med den stigende

regulering i den finansielle sektor eksempelvis prudent person-princippet og POG-kravet, som stiller stadig strengere krav til direktion og særligt bestyrelsen.

Torsten Fels forklarede dernæst, at det også handler om, at PenSam over de seneste 5 år havde gennemgået en markant forretningsforandring mod et mere samlet, styrket og forenklet PenSam. Her var der blandt andet "ryddet op" i megen af den kompleksitet, der tidligere havde kendetegnet PenSam's pensionsprodukter med det resultat, at administrationsomkostningerne var faldet betydeligt. Denne mere rationelle og kollektive tilgang, som i dag er styrende for PenSam som pensionselskab, er der også et ønske om skal være styrende i fremtidens forbrugergruppedemokrati.

Herefter forklarede Torsten Fels, at det ligeledes handler om at øge engagementet og fokuset i arbejdet om fremtidens pensionsindbetalinger og -ordninger. Han konstaterede blandt andet, at fremmødeprocenten i valgperioden havde været faldende og lå mellem 60-80 procent, og at mere end 20 procent af de medlemmer, som deltager i arbejdet om fremtidens pension, er enten pensioneret eller hvilende og derfor ikke påvirkes direkte af trufne beslutninger.

De tre bærende principper for fremtidens forbrugergruppesystem

Dernæst gik Torsten Fels videre til at fremlægge de 3 bærende principper, som skal bidrage til at skabe de nødvendige og ønskede forandringer af forbrugergruppesystemet.

Princip 1: én forbrugergruppe med færre medlemmer

Det første princip, han fremlagde, handlede om at samle til én forbrugergruppe med færre medlemmer.

Samlingen til én forbrugergruppe skulle afspejle de sammenlignelige pensionsbehov, der er på tværs af forbrugergrupperne. I tilknytning hertil blev det også fremlagt, at der ikke længere skulle være mindretalsbeskyttelse, men at beslutninger fremover skulle træffes ved simpelt flertal.

Reduktionen af medlemmerne skulle ifølge Torsten Fels bidrage til at sikre større samhørighed, der gerne skulle give større engagement og stærkere fremmøde, som ellers har været faldende i valgperioden.

Torsten Fels lagde konkret op til, at forbrugergruppedemokratiet fremover bestod af 60 medlemmer, hvilket modsvarer strukturen i FOA's hovedbestyrelse, og at modellen (A) for fordelingen af pladserne ville tage højde for geografisk spredning og sikre proportionel repræsentation af alle fire sektorer. Det ville per dags dato fordele pladserne med 37 til social- og sundhedssektoren, 15 til pædagogisk sektor, 5 til kost- og servicesektoren og 3 til teknik- og servicesektoren. Han forklarede videre, at for at bibeholde koblingen til det centrale overenskomstområde udpeger FOA derudover ét medlem per sektor og ønsker et medlem af forbrugergruppedemokratiet at udtræde undervejs i valgperioden, erstattes medlemmet af den kandidat, som i rækkefølge opnåede næstflest stemmer ved valget.

På et spørgsmål om koblingen mellem forbrugergruppedemokratiet og FOA's hovedbestyrelse forklarede Torsten Fels, at koblingen ikke skal tages for bogstaveligt, hvilket også betyder, at forbrugergruppedemokratiet ikke skal nedskæres yderligere, hvis FOA's hovedstyrelse i fremtiden går ned i størrelse.

På spørgsmål fra et forbrugermedlem vedr. om man opstiller i sin bopælskommune eller arbejdspladskommune svarede Torsten Fels, at bopælskommune er afgørende for, hvor man kan opstille, da det er den oplysning, som PenSam ligger inde med.

Princip 2: opstillingsberettigede og stemmeberettigede skal være bidragsaktive

Det andet princip, som Torsten Fels fremlagde, handlede om, at kun bidragsaktive skal være opstillingsberettigede og stemmeberettigede.

Han betonedede, at arbejdet i forbrugergruppedemokratiet drejer sig om fremtidens pensionsindbetalinger- og ordninger, hvorfor det er naturligt, at man som medlem af forbrugergruppedemokratiet er indbetalende og dermed selv påvirkes af de beslutninger, man er med til at tage. Dog skal det være muligt for medlemmer, som undervejs i valgperioden går på pension eller bliver hvilende at beholde sit mandat perioden ud.

Princip 3: forbrugergruppedemokratiet konstitueres med et formandskab og udgør repræsentantskabet

Torsten Fels fremlagde det tredje og sidste princip, der handlede om, at den mindre og samlede forbrugergruppe fremover skulle udgøre repræsentantskabet, hvis opgave er at udpege en repræsentant til bestyrelsen i PenSam Pension.

Han forklarede, at som konsekvens heraf nedlægges formandsskaberne i de enkelte forbrugergrupper samt forbrugergruppeledelsen og i stedet konstituerer forbrugergruppedemokratiet sig med et formandskab.

Et par medlemmer tog ordet og delte deres betragtninger af, at den fremlagte reform ikke rimer på et demokratisk beslutningsorgan, og at det heller ikke er tilfældet med den nuværende struktur, hvor beslutninger omgøres, og hvor man som medlem kan føle sig helt forkert på den, hvis man mener noget andet end PenSam og flertallet. Der blev i den forbindelse appelleret til, om forbrugergruppedemokratiet kunne omlægges til et drøftelsesorgan uden beslutningskraft, hvor der var bedre rum for at dele sine holdninger.

På et spørgsmål vedr. hvor mange kroner og ører der spares ved reformen, forklarede Torsten Fels, at reformen ikke skal betragtes som en spareøvelse, men at det i stedet handler om at skabe sammenhæng med den større rationalitet og kollektivitet fremfor at arbejde videre med de omkostningstunge særordninger, der tidligere har skulle administreres for de enkelte sektorer.

Et par medlemmer spurgte ind til det faldende fremmøde. Blandt andet om det kan sammenkædes med, at der har været corona i store dele af valgperioden, om det er de samme medlemmer, som ikke fremmøder og om lokation og mulighed for virtuel deltagelse spiller en rolle. Hertil svarede Torsten Fels, at mødested og muligheden for online deltagelse ikke umiddelbart har haft den store påvirkning. I forhold til om det er de samme medlemmer, der ikke fremmøder, er svaret ikke entydigt.

Herudover var der blandt medlemmerne tilkendegivelser af, at de var tilhængere af at styrke bestyrelsesrepræsentationen med ét eller flere bestyrelsesmedlemmer, mens få udtrykte kritik over udsigten til at udelukke pensionister og hvilende medlemmer fra forbrugergruppedemokratiet.

Gennemgang og drøftelse af udkastet til forbrugergruppernes fælles udtalelse om fremtidens forbrugergruppedemokrati

Torsten Fels forklarede, at PenSam forud for forårsmødet den 30.03.2022 havde drøftet reformoplægget med forbrugergruppeledelsen. På baggrund heraf havde forbrugergruppeledelsen tilstræbt at lave et udkast til en fælles udtalelse, som forbrugergruppeledelsen håbede at kunne finde bred opbakning blandt forbrugergrupperne ved nærværende møde.

Den fælles udtalelse blev dernæst præsenteret og lagt til drøftelse blandt forbrugergruppemedlemmerne med det formål at nå til enighed om udtalelsens indhold, førend udtalelsen ville blive forelagt som en del af beslutningsprocessen i bestyrelsen i PenSam Pension i efteråret 2022.

Princip 1: én samlet forbrugergruppe med færre medlemmer

I forhold til det første princip var der overvejende overensstemmelse mellem PenSam's oplæg og udkastet til den fælles udtalelse. Det gjorde sig konkret gældende for punkterne om at sammenlægge til én forbrugergruppe og reducere antallet af medlemmer, at alle sektorer skulle være regionalt repræsenteret, og at FOA udpegede 4 medlemmer.

På enkelte punkter adskilte udkastet til den fælles udtalelse sig fra PenSam's oprindelige oplæg. Det gjorde sig gældende ved ønsket om at afskaffe suppleanter i bytte for 10 ekstra medlemmer, dvs. 70 i alt og et ønske om en alternativ valgnøgle (B), som i højere grad hviler på frit demokratisk valg. 40 pladser skulle sættes fri til valg på tværs af og uafhængig af fagsektorer og geografi. De resterende 30 pladser var "faste" og fordeles med 10 pladser (2 pr. region) til social- og sundhedssektoren, 10 pladser (2 pr. region) til pædagogisk sektor, 5 pladser (1 pr. region) til kost- og servicesektoren og 5 pladser (1 pr. region) til teknik- og servicesektoren.

Det blev herefter præsenteret, at et mindretal i forbrugergruppeledelsen hellere så, at forbrugergruppedemokratiet helt blev nedlagt. Dernæst at der også havde samlet sig et mindretal,

som ikke havde kunne tilslutte sig forslaget om valgfordelingsnøgle B og derfor ønskede at drøfte muligheden for en valgfordelingsnøgle C, der knyttede strukturen i forbrugergruppededemokratiet endnu tættere på FOA's struktur ved at koble valget til FOA's lokalafdelinger. Hertil kom at et andet mindretal ønskede at drøfte bevarelsen af mindretalsbeskyttelsen for de små sektorer.

Princip 2: opstillingsberettigede og stemmeberettigede skal være bidragsaktive

Ligesom i princip 1 var der i princip 2 også overvejende overensstemmelse mellem PenSam's oplæg og udkastet til den fælles udtalelse. Det gjaldt punkterne om, at kun bidragsaktive kan opstille og har valgret, ligesom man skal kunne beholde sit mandat hele valgperioden, uanset at man bliver pensionist eller overgår til hvilende tilstand undervejs.

Herudover blev det præsenteret, at der i udkastet til den fælles udtalelse var indskrevet et ønske om at få tilbudt regelmæssig uddannelse under valgperioden. Det blev desuden bemærket, at et mindretal af forbrugergruppeledelsen ikke havde kunne tilslutte sig punktet om, at kun bidragsaktive kan opstille og har valgret og derfor ønskede dette mindretal en drøftelse af muligheden for at bibeholde den ret hos både pensionister og hvilende medlemmer.

Princip 3: forbrugergruppededemokratiet konstitueres med et formandskab og udgør repræsentantskabet

I det tredje princip var der også overvejende overensstemmelse mellem PenSam's oplæg og udkastet til den fælles udtalelse. Det gjaldt punkterne om, at forbrugergruppededemokratiet fremover udgør repræsentantskabet og udpeger bestyrelsesrepræsentanten til PenSam Pension, og at formandsskaberne i de enkelte forbrugergrupper samt forbrugergruppeledelsen nedlægges, hvorfor forbrugergruppen i stedet konstituerer sig med et formandskab.

Dernæst blev det præsenteret, at der i den fælles udtalelse var lagt op til enkelte justeringer i forhold til det af PenSam fremlagte oplæg. Det handlede om, at forbrugergrupperne ønskede, at den udpegede bestyrelsesrepræsentant bliver en del af forbrugergruppededemokratiets formandskab. Det handlede også om et ønske om at knytte båndet mellem forbrugergruppededemokratiet og bestyrelsen i PenSam Pension tættere med én ekstra bestyrelsesrepræsentant (evt. som kommitteret).

Det blev desuden fremlagt, at et mindretal i forbrugergruppeledelsen anså det som problematisk, at pensionister og hvilende medlemmer fremover var afskåret fra at deltage i valget af bestyrelsesrepræsentant, hvorfor der var et ønske om at drøfte muligheden for at afkoble dette valg fra forbrugergruppededemokratiet. Hertil bemærkede Torsten Fels, at man i så fald skulle afvikle valget som brevvalg blandt PenSam's godt 460.000 medlemmer, hvilket ville koste i omegnen af 7 mio. kr. i administration.

5. Separate forbrugergruppemøder

Se særskilte referater for hver forbrugergruppe.

6. Tilbage melding i plenum fra separate møder

Erik Mikkelsen af rapporterede fra det separate møde i *Social og Sundhed*. Han indledte med at fortælle, at der generelt var opbakning til én samlet forbrugergruppe.

I forhold til oplægget om i samme ombæring at reducere antallet til 70 medlemmer udtrykte forbrugergruppen bekymring vedr. om der fortsat ville være tilstrækkelig geografisk spredning. Det havde derfor ikke været muligt at konkludere, om forbrugergruppen var for eller imod.

Erik Mikkelsen forklarede videre, at der havde tegnet sig et klart flertal i forhold til, at kun bidragsaktive har valgret og stemmeret, ligesom der generelt var opbakning til at øge medlemsrepræsentationen i bestyrelsen.

Søren Kofoed af rapporterede fra det separate møde i *Pædagogisk sektor*. Han gengav, at der var fuld opbakning til én samlet forbrugergruppe med færre medlemmer.

I forhold til valgfordelingsnøglen havde gruppen drøftet muligheden for at øge de frie pladser fra 40 til 50 eller endnu højere. Det stod ikke helt klar, hvor stor opbakningen hertil var, men Søren Kofoed opsummerede, at det var i omegn af halvdelen. Derudover havde gruppen udtrykt bekymring i forhold

til, om de mange frie pladser ville sikre tilstrækkelig geografisk spredning. Det var derfor blevet drøftet, hvorvidt de 40 pladser "kun" skulle sættes fri på fagsektorer og ikke på geografi.

Søren Kofoed fortalte videre, at der også var opbakning til, at kun bidragsaktive kan opstille og har valgret, men at enkelte i gruppen savnede en klar betegnelse for, hvornår man er bidragsaktiv. Gruppen havde desuden drøftet muligheden for fremover at kunne afgive fuldmagt ved de møder som erstatning for, at der ikke længere skal indvælges suppleanter.

Søren Kofoed bemærkede desuden, at gruppen så frem til årsmødet 2022, hvor servicetjek af pensionskronen er på dagsorden, og hvor man håbede at kunne komme omkring blandt andet karensperioder og differentieret udbetaling baseret på anciennitet.

Dernæst var det Pia Heidi Nielsens tur til af afrapportere fra det separate møde i *Kost og Service*. Hun gengav, at man i gruppen havde fundet generel opbakning til de tre bærende principper.

I den forbindelse fremhævede hun blandt andet, gruppen så meget positivt på muligheden for regelmæssig uddannelse. Hun fremhævede også, at forbrugergruppen ønskede, at repræsentantskabet skulle udpege to fulgyldige bestyrelsesmedlemmer med stemmeret, og at et enkelt af disse bestyrelsesmedlemmer skulle indgå i repræsentantskabets formandskab.

Pia Heidi Nielsen bemærkede, at man i gruppen havde drøftet, at der var generel tvivl om forbrugergruppernes beslutningskompetence, rolle og spilleregler, hvorfor man efterlyste en præcisering af beslutningsprocesserne og forbrugergruppens rolle i den nuværende og den fremtidige valgperiode.

Pia Heidi Nielsen fortalte desuden, at i forhold til kritisk sygdom var gruppen enig i, at bipolar lidelse ikke skulle tilføjes diagnoselisten, da den og andre psykiske sygdomme kunne komme til at påvirke opsparringen til alderspension negativt.

Afslutningsvist frabad Kost og Service-gruppen sig, at der fremover printes og omdeles pjece-materiale, da det var udsendt per mail og dermed var spild af ressourcer.

Den sidste afrapportering fra det separate møde i *Teknik og Service* fremlagde Jakob Tidemann. Han opsummerede, at der i gruppen var opbakning til én samlet forbrugergruppe med færre medlemmer, og at kun bidragsaktive kan opstille og har valgret. I forhold til valgfordelingsnøglen var gruppen tilhænger af forbrugergruppeledelsens forslag om ét medlem for hver region for Teknik og Service vedkommende og 40 pladser til frit valg.

Jakob Tidemann bemærkede, at man i gruppen også var enige om, at der skal være en ekstra bestyrelsesrepræsentant muligvis uden stemmeret.

Tilkendegivelser i plenum

Torstens Fels indledte med at forklare, at der var omdelt røde og grønne stemmekort til alle, som skulle bruges til at tilkendegive, om man var enten enig (grøn) eller uenig i (rød) de forskellige elementer i den fælles udtalelse. Torsten Fels bemærkede, at det var muligt at følge med i de konkrete tilkendegivelsestekster i den omdelte pjece.

Først blev der afgivet tilkendegivelser i forhold til de tre bærende principper, og de grønne og røde stemmekort fordelte sig på følgende måder:

- Forbrugergrupperne kan med fordel samles i én forbrugergruppe, da medlemmerne har meget sammenlignelige pensionsbehov på tværs af sektorer
Resultat: Enstemmigt enige (grøn)
- Forbrugergruppernes rolle vedrører indretningen af den fremtidige pensionsopsparing, hvorfor det er naturligt, at udelukkende bidragsaktive medlemmer kan opstille og har valgret på linje med tillidsvalgte på arbejdsmarkedet i øvrigt
Resultat: Flertal enige (grøn) (4 imod rød)
- Forbrugergrupperne er enige i, at den samlede forbrugergruppe konstituerer sig med et formandskab, og at den samlede forbrugergruppe fremover vælges som repræsentantskab,

som vælger et bestyrelsesmedlem
 Resultat: Flertal enige (grøn) (4 imod rød)

Dernæst blev der afgivet tilkendegivelser i forhold til de forskellige delelementer under de tre bærende principper, og de grønne og røde stemmekort fordelte sig på følgende måder:

- Forbrugergruppetemokratiet skal nedlægges i PenSam, uagtet et flertal ønsker en fortsat opretholdelse – blot i ændret form.
 Resultat: Enstemmigt uenige (rød)
- Der skal fortsat være en mindretalsbeskyttelse for de mindste forbrugergrupper, uagtet dette konflikter med en helhedsorienteret tænkning og indretning af PenSam.
 Resultat: Enstemmigt uenige (rød)
- Der skal ikke vælges suppleanter til forbrugergruppen – i stedet skal antallet af medlemmer øges fra 60 til 70 medlemmer.
 Resultat: Flertal enige (grøn) (2 uenige rød)
- Der skal indføres en valgnøgle, der sikrer en regional spredning (10 pladser til Social og Sundhed og Pædagogisk, 5 pladser til Kost og Service og Teknik og Service). Derudover sættes 40 pladser fri til demokratisk valg på tværs af sektorer og geografi.
 Resultat: Flertal enige (60 enige/grønne og 31 uenige/røde)
- Valgnøglen skal kobles endnu tættere på FOA's struktur (lokalafdelinger)
 Resultat: Flertal enige (57 enige/grønne og 35 uenige/røde)

I forbindelse med afstemningsresultatet her betonedede Torsten Fels den umulighed, der lå i, at forbrugergrupperne på en og samme tid ønskede en fordelingsnøgle baseret på større demokratisk frihed og en fordelingsnøgle med tættere kobling på FOA's lokalafdelinger.

- Der skal ske regelmæssig uddannelse på forbrugergruppemøderne
 Resultat: Enstemmigt enige (grønne)
- Der skal afholdes et brevvalg om valg af bestyrelsesmedlem, således at ikke-bidragsaktive kan deltage
 Resultat: Flertal uenige (røde) (8 enige grønne)
- Forbrugergrupperne ønsker at fordoble repræsentationen i bestyrelsen til to pladser (fx et kommitteret medlem).
 Resultat: Flertal enige (grønne) (3 uenige røde)

Torsten Fels opsummerede og kvitterede for den overvejende opbakning til den fælles udtalelse.

Torsten Fels afrundede punktet med at forklare den videre proces, der indebærer en fremlæggelse af forbrugergruppetemokratiets fælles udtalelse i FOA's Hovedbestyrelse inden for den nærmeste fremtid, førend udtalelsen i efteråret 2022 bliver lagt frem for bestyrelsen i PenSam Pension som en del af den endelige beslutningsproces om indretningen af fremtidens forbrugergruppetemokrati.

Et medlem tog herefter ordet og udtrykte undring over, hvorvidt det var blevet vedtaget, at det bliver 70 medlemmer, og hvorfor der ikke havde været mulighed for at stemme om et højere antal. Torsten Fels betonedede, at der forinden havde været et enstemmigt flertal for at reducere antallet af medlemmer i forbrugergruppetemokratiet, og at PenSam havde valgt kun at lægge forbrugergruppelædelsens oplæg om de 70 medlemmer til afstemning for ikke at gøre afstemningssituationen lang og omfattende.

7. Eventuelt og afslutning

Der var ingen spørgsmål eller yderligere bemærkninger under eventuelt. Palle Nielsen og Søren Kofoed takkede for et godt møde.

Referatet er publiceret på www.pensam.dk den 25.04.2022